

UOK 631.4

**MEKTEP JASINDAǵI BALALARDIŃ GELMINTOZLAR HAQQINDA
BILIM DÁREJESIN BAHALAW HÁM ONIŃ PROFILAKTIKADAǵI
ÁHMIYETI
(QARAQALPAQSTAN RESPUBLIKASI TAXTAKÓPIR RAYONI 2-SANLI
ULIWMA ORTA MEKTEP MISALINDA)**

Andirbaeva G.S.
1-kurs magistrantı

Ilimiy basshı m.i.k. Absattarova V.K.
Qaraqalpaqstan medicina instituti

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15644002>

Annotaciya: *Bul maqalada gelmintozlardıń balalar salamatlıǵına qanday zıyan keltiriwi mısallar menen keltirildi sonday-aq mektep jasındaǵı balalar arasında gelmintozlar, ásirese enterobioz keselligi haqqında bilim dárejesi hám gigiena qaǵıydalarına ámel qılıw halatı Taxtakópir rayonu 2-sanlı ulıwma orta mektebinde 100 oqıwshuda ótkerilgen anketa sorawnama tiykarında úyrenilip shıǵıldı hám nátiyjeler tablicadan paydalanıp analiz qılındı. Anketa sorawnamada anıqlanǵan nátiyjeler tiykarında profilaktikalıq ilajlardı jetilistiriw, balalardı qurt keselligi haqqında maǵlıwmatlar beriw hámde interaktiv gigiena shınıǵıwların ótkeriw áhmiyetli ekenligi atap ótildi.*

Gilt sózler: *Gelmintoz, enterobioz, anketa sorawnama, analiz, profilaktika, laboratoriya, salamat turmıs tárizi, interaktiv gigiena.*

Аннотация: *В данной статье приведены примеры того, как гельминтозы вредят здоровью детей, а также изучен уровень знаний и соблюдение правил гигиены среди детей школьного возраста о гельминтозах, особенно энтеробиозных заболеваниях, на основе анкетирования, проведенного среди 100 учащихся средней общеобразовательной школы № 2 Тахтакупырского района, и результаты проанализированы с использованием таблицами. Была подчеркнута важность совершенствования профилактических мер на основе результатов, полученных в ходе анкетирования, предоставления детям информации о болезнях червей, а также проведения интерактивных гигиенических занятий.*

Ключевые слова: *Гельминтоз, энтеробиоз, анкетирование, анализ, профилактика, лаборатория, здоровый образ жизни, интерактивная гигиена.*

Abstract: *This article provides examples of the harm caused by helminthiasis to children's health. Furthermore, the level of knowledge and adherence to hygiene rules regarding helminthiasis, particularly enterobiasis, among school-aged children were studied based on a questionnaire survey conducted among 100 students at Secondary School No. 2 in Taxtakópir District, and the results were analyzed using diagrams. Based on the results of the survey, the importance of improving preventive measures, providing children with information about worm diseases, and conducting interactive hygiene exercises was emphasized.*

Key words: *Helminthosis, enterobiasis, questionnaire, analysis, prevention, laboratory, healthy lifestyle, interactive hygiene.*

Gelmintozlar, ásirese, enterobioz, balalar salamatlıǵına úlken qáwip tuwdırwshı parazitlar kesellikler qatarlarına kiredi. Olar kóbinese higienalıq ádetlerdiń jeterli dárejede qalıplespegenligi sebepli keń tarqaladı. Mektep jasındaǵı balalar bul keselliklerdiń qáwipine kóbirek dus keledi. Sonıń ushın balalardıń usı kesellikler haqqındaǵı xabardarlıq dárejesin bahalaw hám profilaktikalıq ilajlardı qalıplestiriw áhmiyetli esaplanadı.[3,6]

Jáhan den sawlıqtı saqlaw shólkemi (JDSSH) hám basqa xalıq-aralıq izertlewler nátiyjelerine kóre, dúnyada enterobioz benen kesellengen balalar sanı 400 millionnan artıq. Bul parazit tiykarınan balalar baqshaları, mektepler hám shańaraqlıq ortalıqta tez tarqaladı. Sebebi balalar gigiena qaǵıydalarına tolıq ámel qılmaydı hám kóbinese qollardı juwmastan awızǵa alıp baradı. Sonday-aq enterobioz shańaraqlıq kesellik bolıp, bir shańaraq aǵzası kesellense, basqalardı da juǵıw qáwipine iye boladı.[2]

Enterobiozdiń áhmiyeti tek ǵana onıń keń tarqalǵanlıǵında, bálkim balalar organizmine kerı tásiiri bolıp esaplanadı. Kesellik as sińiriw sistemasın zárerlentirip, vitamin jetispewshiligine alıp keledi. Bunnan tisqari, immun sistemaǵa, nerv sistemasına hám balanıń ulıwma fizikalıq rawajlanıwına da kerı tásir qıladı. Parazit organizm ishinde uzaq waqıt jasawı nátiyjesinde bala tez-tez sharshaydı, tez ashıwlanadı, dıqqatın jámley almaslıq gúzetiledi.[1]

Bunnan tisqari enterobioz balalar salamatlıǵına kerı tásir kórsetiwi menen birge, olardıń psixologik hám akademik rawajlanıwına da kerı tásir qılıwı anıqlanǵan. Izertlewler sonı kórsetedi, enterobioz benen kesellengen balalarda diqqat hám konsentratsiya buzılıw, uyqısızlıq, sharshaw hám tálim nátiyjeliginiń páseyiwi gúzetiledi. Bul bolsa keselliktiń tek ǵana jeke emes, bálkim social-ekonomikalıq aqıbetlerge de iye ekenligin ańlatadı.[5,6]

Mektep jasındaǵı balalardıń gelmintozlar (qurt keselligi) haqqında bilimlerin bahalaw maqsetinde Taxtakópir rayonu 2-sanlı ulıwma orta mekteptiń 4-8 klass oqıwshıları qatnasında anketa sorawnama ótkerildi. Anketa sorawnamada ulıwma 100 oqıwshı qatnastı hám olardıń gelmintozlar (qurt keselligi) haqqında esitken yaki esitpegenligi, jeke gigiena ádetlerine (qol juwıw, tırnaqlardı tazalaw) ámel qılıwı yaki tez-tez esinen shıǵıp ketiwi, qurt keselligi belgilerin biliwi yaki bilmesligi hám profilaktik is-ilajlardan xabardarlıǵı soraldı. Anketa sorawnamadan alınǵan nátiyjeler tómendegi 1-kestede kórsetilgen. Nátiyjeler sonı kórsetedi, mektep jasındaǵı balalar arasında gelmintozlar haqqında ulıwma xabardarlıq bar bolsada, ayırım áhmiyetli tárepler-keselliktiń juǵıw jolları, belgileri hám aldın alıw is-ilajları boyınsha jeterli túsinik qalıplespegen. Bul jaǵday olardıń jeke gigiena qaǵıydalarına tolıq ámel qılmaslıq hám bunıń aqıbetinde infekciyanıń keń tarqalıwına sebep bolıwı múmkin.

“JASLARDIŃ ILIMDE TUTQAN ORNI” atamasındaǵı XV respublikalıq ilimiy teoriyalıq konferenciya

Sonlıqtan mektep jasındaǵı balalar arasında salamat turmıs tárizin úyretiw, interaktiv gigiena shınıǵıwların ótkiziw júda áhmiyetli esaplanadı.

Keste-1

1. Bilim dárejesi:	2. Qol juwıw ádeti:
Sorawnamada qatnasqan 82 % oqıwshı aldın bul kesellik haqqında esitkenin belgilegen.	59 % oqıwshı awqatlanıwdan aldın, hájetxanadan soń hám kósheden úyge kirgende qol juwatının belgilegen.
18 % oqıwshı aldın bul kesellik haqqında esitpegenin belgilegen.	19 % oqıwshı awqatlanıwdan aldın, hájetxanadan soń qol juwatının belgilegen.
	22 % oqıwshı tek kósheden úyge kirgende qol juwatının belgilegen.
3. Qurt keselligi juǵıw jolların biliwi boyınsha:	4. Profilaktik xabardarlıǵı:
85 % oqıwshı qurt keselliginiń juǵıw jolların tuwrı belgilegen.	86 % oqıwshı qol juwıw, tırnaqlardı taza tutıw hám miywe palız ónimlerdi juwıp jew arqalı qurt keselliginen saqlanıw múmkinligin bilgen.
15 % oqıwshı qurt keselliginiń juǵıw jolın bilmesligin belgilegen.	14 % oqıwshı bul haqqında bilmesligin belgilegen.

Ótkerilgen izertlew sonı kórsetedi, gelmintozlar boyınsha mektep oqıwshıları arasında maǵlıwmat hám profilaktik is-ilajlarǵa itibar jeterli dárejede emes. Tálim sistemasında salamat turmıs tárizi hám gigienaǵa tiyisli bilimlerdi shuqırlastırıw, olardıń qansheli áhmiyetliligini balalar sanasına sińdiriwde ata-analar hám oqıtıwshılar menen birgelikte balalarda gigienik mádeniyattı qaliplestiriw aktual wazıypalardıń biri bolıp tabıladı.

Paydalangan ádebiyatlar:

1. Аракельян Р. С. и др. Клинико-эпидемиологические аспекты энтеробиоза у детей //Пермский медицинский журнал. – 2023. – Т. 40. – №. 1. – С. 129-135.
2. Ачилова О. и др. Актуальность кишечных инвазий у детей в современном мире //Журнал вестник врача. – 2018. – Т. 1. – №. 2. – С. 118-122.
3. Байрамдурдыева А. и др. Энтеробиоз у детей разных возрастных групп //Международный научно-исследовательский журнал. – 2023. – №. 3 (129). – С. 49.
4. Эрматов Н. Ж. и др. Профилактические меры и гигиеническое обоснование гельминтных заболеваний у детей школьного возраста //Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. – 2022. – Т. 2. – №. 10. – С. 567-576.
5. Мухитдинов Ш. Т. и др. ПРОФИЛАКТИКА ГЕЛЬМИНТОЗОВ У ДЕТЕЙ //Научный медицинский вестник Югры. – 2013. – №. 2. – С. 23-27.
6. Мухитдинов Ш. Т. Поражённость гельминтозами детей до 14 лет и эффективность массовой дегельминтизации (на примере Бухарской области) //Врач-аспирант. – 2012. – Т. 55. – №. 6. – С. 88-93.
7. Расулов Ш. М., Матякубов М. Б., Тошбоев Б. Ю. Распространение энтеробиоза и его профилактика в республике Узбекистан //Детская медицина Северо-Запада. – 2021. – Т. 9. – №. 1. – С. 299-300.